

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

І. М. Бондаренко

Місцеве самоврядування є однією зі складових частин влади і покликане забезпечити розвиток економіки, створення умов для життєдіяльності населення та підвищення добробуту громадян на місцевому рівні. Сьогодні місцеве самоврядування не виконує поставлених завдань повною мірою. Як відомо, ефективність влади може бути досягнута лише за умови збалансування трьох складових: права, відповідальності та спроможності.¹

¹ Пинзеник В. Регіональна політика в умовах конституційної

Основним завданням демократичної держави є створення сильних територіальних утворень, що складають адміністративно-територіальний устрій України, згідно Конституції України. Законодавець за роки незалежності чітко розробив питання щодо фінансово-економічних засадах самостійності місцевого самоврядування. запровадив поняття комунальної власності, доходів та видатків місцевих бюджетів у межах повноважень, визначених законами.

Важливою гарантією фінансових прав місцевого самоврядування є реформа бюджетного законодавства з приводу закріплення можливості отримання чи залишення на рівні місцевих бюджетів власних доходів. Аналіз Бюджетного кодексу України щодо визначення доходів місцевих бюджетів, дозволяє прийти до висновку, що місцеві бюджети різного рівня знаходяться у постійній залежності від відрахувань з Державного бюджету та рівня міжбюджетних трансфертів, що визначаються законами про Державний бюджет на відповідний рік щорічно. Таким чином, існує жорстка централізація фінансових ресурсів на рівні Державного бюджету, хоча основними джерелами наповнення Державного бюджету є саме податки, що справляються суб'єктами підприємницької діяльності працюючими у межах відповідних територіальних громад.

З огляду на існуючу останні роки ситуацію, коли місцеве самоврядування реально не може існувати, а тим більше ще й інвестувати в інфраструктуру чи виробництво без відповідних міжбюджетних трансфертів, дуже актуальним постає питання реформування системи формування місцевих бюджетів.

Вирішення питання зміцнення фінансової основи територіальних громад можливе шляхом внесення змін до чинного податкового законодавства, що визначає механізм надходження податкових платежів до бюджетів

різних рівнів. З метою збільшення доходної частини місцевих бюджетів пропонуємо:

- реформувати систему місцевого оподаткування шляхом прийняття Закону України „Про місцеві податки і збори” в частині запровадження збору за здійснення підприємницької діяльності у сфері грального бізнесу та інших місцевих податків і зборів;

- виключити із переліку місцевих податків та зборів економічно неефективних податкових платежів, наприклад, збору з власників собак і т. ін;

- переглянути склад загальнодержавних та місцевих податків і зборів шляхом прийняття Закону України «Про податок на нерухомість» та визначення каналу надходження від такого податку - відповідні місцеві бюджети за місцем розташування об'єкту оподаткування; з появою права комунальної власності на землю, що передбачено Земельним кодексом України, актуалізувати питання про включення податку за землю до складу місцевих податків та зосередження зібраних платежів у фонд розвитку відповідною місцевого бюджету;

- запровадити розподіл коштів між державним та місцевими бюджетами по принципу 50 на 50, шляхом внесення змін у Бюджетний кодекс України, що знайшли своє відображення у законопроектах, зареєстрованих у Верховній Раді та поданих діючим Кабінетом Міністрів України.

Окремі зміни щодо розподілу бюджетних надходжень передбачено вже прийнятим Законом України « Про Державний бюджет України на 2009 рік». Зокрема, мова йде про податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин та механізмів. Згідно ст.48 вищевказаного закону, на період підготовки до проведення в Україні фінальної частини Євро-2012, кошти від сплати такого податку будуть повністю на 100 відсотків залишатися у містах-господарях чемпіонату. Однак, із поверненням ставок вищевказаного

податку на рівень минулих років, місцеві бюджети розраховувати на значні надходження на жаль не сподіваються.

Однак, не можна забувати, що існують багато нерозвинених територіальних громад з низьким рівнем економіки, які потребують дотацій та субвенцій з Державного бюджету. Таким чином, оскільки економічні умови не можуть змінюватись скрізь одночасно і однаковою мірою, то вирішення завдань щодо забезпечення певного мінімуму видатків місцевих бюджетів і надалі вимагатиме централізації у державному бюджеті чималих коштів. Отже, виникає суперечність між двома концепціями: передання значної частини відповідних повноважень органам місцевого самоврядування базового рівня та розширення фінансових гарантій для місцевих бюджетів, з одного боку, та з іншого — забезпечення єдиного мінімуму забезпеченості бюджетів.